

FİKİR VE SANAT ESERİ SAHİBİNİN MALİ VE MANEVİ HAKLARINA TECAVÜZ NEDENİYLE AÇILAN TAZMİNAT VE ELDE EDİLEN KAZANCIN İADESİ DAVALARINDA ZAMANAŞIMI

Elif CANBOLAT*

1. GİRİŞ

Zamanaşımı; kanunda öngörülen ve belirli koşullar altında geçmekle bir hakkın kazanılmasını, kaybedilmesini veya bir yükümlülüğten kurtulmayı sağlayan süredir.¹

Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, hukukun Roma'dan beri yapılagelen özel hukuk/kamu hukuku ayrımı içinde, özel hukuk kısmında yer alır. Dolayısıyla, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, özel hukuk kaynaklı haklar kazandırmaktadır.² Bu nedenle söz konusu haklar, özel hukuk zamanaşımına tabidir.

Özel hukukta, kazandırıcı (iktisabi) ve düşürücü (iskati) olmak üzere iki tür zamanaşımı kavramı mevcuttur. İktisabi zamanaşımı ile kanunda belirtilen sürenin ve şartların geçmesi ile bir başkasına ait taşınır veya taşınmaz malın kazanılması söz konusu olur. Borçlar Kanununda düzenlenen iskati zamanaşımı ise, kanunun tayin ettiği sürelerin geçmesi ve şartların gerçekleşmesi ile fiili bir durumun kanuni duruma çevrilerek devlet otoritesi tarafından korunmaması, tabii borç sınıfına girmesi, alacağın dava yolu ile elde edilebilmesinin zaman bakımından sınırlandırılması, alacak hakkının belli bir süre içinde kullanılmaması yüzünden dava edebilme hakkının sükût etmesi şeklinde tanımlanmaktadır.³

Tazminat davalarında uygulanan zamanaşımı iskati zamanaşımıdır.

2. ESER SAHİBİNİN HAKLARI

Eser sahibinin hakları, eser sahibinin salt manevi ve fikri dünyasından, onun ruhunun derinliklerinden doğan bir ifade tarzını, daha net olarak ifade etmek gerekirse, yaratıcının kültürel yönünü⁴ korur. Bu nedenle de, eser sahibinin hakları eserin yaratılması ile başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın doğar ve Kanun'da tanınan koruma süreleri sona erinceye kadar devam eder.

Eser sahibinin hakları, yine aynı gerekçe ile mutlak haklardır. Dolayısıyla bu haklar herkese karşı ileri sürülebilir, ihlal edildiklerinde diğer mutlak haklarda olduğu gibi kusur şartı aranmaksızın, sebepsiz zenginleşme, tecavüzün ref'i veya men'i davaları, kusur halinde ise tazminat davası açılabilir.

Eser sahibinin hakları, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda, manevi ve mali haklar olmak üzere iki ana başlık altında düzenlenmiştir. Bunun nedeni fikri hakların içerisinde hem mamelek hukukunu hem de şahsın hukukunu barındırmasıdır. Ancak, bu iki hukukun birbirinden ayrılması

* Çorum Barosu'na kayıtlı avukat.

¹ <http://www.uyap.gov.tr/destek/hs/index.htm#>

² Prof. Dr. Fırat ÖZTAN, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, Kasım, 2008, s.12.

³ Yargıtay 19. Hukuk Dairesi Üyesi Mahmut BİLGİN, Özel Hukukta Zamanaşımı, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 5.

⁴ Prof. Dr. Fırat ÖZTAN, age, s.13.

mümkün değildir. Burada çift fonksiyonlu tek bir hukuk bulunmaktadır.⁵ Bu nedenle eser sahibinin haklarını haleldar eden bir davranış, peşpeşe dizilmiş domino taşlarından herhangi birinin düşmesinden hepsinin etkilenmesi gibi birden çok hakkın ihlali sonucunu doğurmaktadır.

2.1 ESER SAHİBİNİN MANEVİ HAKLARI

Manevi haklar, eser sahibine eser ile kişiliğinin bağdaştırılması sonucu tanınmış haklardır.⁶ Bu hakkın konusu eser sahibinin yaratıcı fikri faaliyeti sonucu doğmuş gayri maddi maldır. Yani, manevi hak, eser sahibinin fikri faaliyeti ile mündemictir. Bu nedenle, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'nun konusunu teşkil eden manevi hak, Borçlar Hukuku kapsamında yer alan kişilik haklarından farklıdır. Kişilik hakları, salt şahısla bağlı oldukları için, şahsın doğumu ile başlayıp ölümü ile sona erer. Oysa manevi hak, eserle mündemich olduğu için, eserin doğumu ile başlar ve Kanunun ona tanıdığı koruma süresinin tamamlanmasıyla sona erer.

Manevi haklara ilişkin koruma süresi sınırsızdır. Ancak, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 19. maddesinde eser sahibinin ölümünden sonra eser sahibinin haklarını kullanabilecek kimselerin, eser sahibinin manevi haklarını onun ölümünden itibaren 70 yıl içinde kullanabilecekleri belirtilmiştir. Bu nedenle bir manevi hakkın ihlali söz konusu olduğunda eser sahibi her zaman, yakınları ise onun ölümünden itibaren 70 yıl içinde ilgili yasal yollara başvurulabilirler.

Manevi hakları kullanma yetkisi, bu hakların mahiyeti gereği, eser sahibi yaşadığı süreçte, eser sahibine aittir. Eser sahibi öldükten sonra ise, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 19. maddesinde sayılan yakınları bu hakkı kullanma yetkisini haiz olurlar.⁷ Bunlar sırası ile:

- Eser sahibi tarafından belirlenen kişi veya kişiler,
- Vasiyeti yerine getirme görevlisi,
- Sağ kalan eş ve çocuklar - atanmış mirasçılar,
- Ana – baba,
- Kardeş şeklinde sayılmıştır.

Anlaşıldığı üzere bu intikal Miras Hükümlerine atıf yapmamakta hatta onlar ile çelişmektedir. Bu durumda, manevi hakların intikali salt 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndan kaynaklandığı için Miras Hukuku hükümleri ile ilgili değildir. Ve bu nedenle mirasın reddi de manevi hakların intikaline engel değildir.⁸

Eser sahibinin manevi hakları Kanun'da sınırlı bir biçimde sayılmıştır:

- Eserin Umuma Arzı Salahiyeti (FSEK 14)
- Eserde Adın Belirtilmesi Salahiyeti (FSEK 15)

⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 11.02.1983 tarih 1981/4-70 E. 1983/123 K. sayılı kararı ve Prof. Dr. Fırat ÖZTAN, age, s.35.

⁶ Av. Engin ERDİL, İçtihatlı ve Gerekçeli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi, Vedat Kitapçılık, Güncelleştirilip Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul,2009, s. 420.

⁷ Aynı yönde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 01.05.2002 tarih, 2002/11-283 E. 2002/340 K. sayılı kararı.

⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 11.02.1983 tarih 1981/4-70 E. 1983/123 K. sayılı kararı ve Av. Engin ERDİL, age, 420.

- Eserde Değişiklik Yapılmasını Men Etmek Hakkı (FSEK 16)
- Eser Sahibinin Eserine Ulaşma Hakkı (FSEK 17)

2.2. ESER SAHİBİNİN MALİ HAKLARI

Mali haklar, eserden iktisaden yararlanma ve yararlanmanın şeklini ve şartlarını tayin etme imkânını münhasıran sahibine veren ve ona eserden üçüncü kişilerin istifade etmelerine engel olma yetkisi bahşeden mutlak haklardır.⁹ Bu hak sayesinde eser sahibinin eseri mali açıdan semerelendirilmektedir. Böylece eser sahibinin yaratıcı faaliyeti mali açıdan da güçlendirilmiş olmaktadır. Ancak bu hakların, eser sahibinin salt iktisadi yönünü güçlendirdiğini düşünmek yersizdir. Çünkü bu haklar, eser sahibine eserinden kimlerin nasıl ve ne şekilde yararlanabileceğini de belirlemek yetkisi bahşettiğinden eser sahibinin manevi menfaatlerini de korumaktadır.

Mali hakları kullanma yetkisi, eserin yaratıcısı olarak eser sahibine aittir. Bu hakların miras yolu ile intikali ve ölüme bağlı tasarruf yapılması mümkündür. Ayrıca bu hakların hayatta vaki tasarruflarla ve sözleşmelerle başkalarına devri de mümkündür.

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 26. maddesi ile mali hakların koruma süresi sınırlandırılmıştır. Kanun'un 27. maddesi ile de koruma süresi, eser sahibinin yaşadığı müddetçe ve ölümünden itibaren 70 yıl olarak belirlenmiştir.

Eser sahibinin mali hakları da sınırlı biçimde sayılmıştır:

- İşleme Hakkı (FSEK 21)
- Çoğaltma Hakkı (FSEK 22)
- Yayma Hakkı (FSEK 23)
- Temsil Hakkı (FSEK 24)
- İşaret, Ses ve/veya Görüntü Nakline Yarayan Araçlarla Umuma İletim Hakkı (FSEK 25)

3. FİKİR VE SANAT ESERLERİ HUKUKUNDA TAZMİNAT DAVASI ZAMANAŞIMI

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda dava zamanaşımına ilişkin herhangi bir hüküm yoktur.

Bu nedenle, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukundan doğan hak ve taleplere ilişkin olarak zamanaşımı süresi konusunda 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun zamanaşımına ilişkin genel hükümleri uygulama alanı bulacaktır.¹⁰

818 sayılı Borçlar Kanunu'na göre zamanaşımı süreleri borcun kaynağına göre değişmektedir. Bu nedenle Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku uyarınca da zamanaşımı süreleri borcun kaynağına göre belirlenecektir.

⁹ Av. Engin ERDİL, age, s.419.

¹⁰ Prof. Dr. Ahmet KILIÇOĞLU, Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, Turhan Kitabevi, Ankara, Ekim,2006, s.446.

3.1. FİKİR VE SANAT ESERLERİ HUKUKU İLE İLGİLİ SÖZLEŞMEDEN DOĞAN TAZMİNAT DAVALARINDA ZAMANAŞIMI

Yukarıda ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere Fikir ve Sanat Eserleri Hukukundan doğan mali bir hakkın sözleşmeye konu olabilmesi, dolayısıyla da sözleşmeye aykırı davranış nedeniyle ihlal edilebilmesi mümkündür.

Eser sahibi ile borçlu arasında böyle bir sözleşme ilişkisinin bulunduğu hallerde bu ilişkiden doğan dava ve haklar kural olarak, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca on yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

3.2. ESER SAHİBİNİN RIZASI HİLAFINDA MALİ HAKLARININ KULLANILMASI NEDENİYLE ELDE EDİLEN KAZANCIN İADESİ DAVALARINDA ZAMANAŞIMI

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 70. maddesi uyarınca eser sahibi, mali ve manevi haklarına tecavüz eden kişinin haksız eylemi nedeniyle elde ettiği kârın da kendisine verilmesini isteyebilir.

Madde bu hükmüyle eser sahibine tazminat alacağı dışında "elde edilen kazancın iadesi" olanağı getirmiştir.

Elde edilen kazancın iadesi isteminin hukuksal niteliği konusunda yasada bir açıklık yoktur.¹¹ Ancak benzer bir hüküm kişilik haklarının korunması ile ilgili olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 25/3. maddesinde düzenlenmiş ve burada vekâletsiz iş görme hükümlerine atıf yapılmıştır.

Aynı mantık ve gerekçe, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 70. maddesi hükmü için de geçerlidir.¹² Bu nedenle burada da elde edilen kazancın iadesi davasını vekâletsiz iş görme hükümlerine dayandırmak gereklidir. Dolayısıyla bu talebin zamanaşımı süresi de vekâletsiz iş görme hükümlerine tabi olacaktır.

818 sayılı Borçlar Kanunu'nda vekâletsiz tasarrufta zamanaşımına ilişkin ayrıca bir hüküm yoktur. Bu nedenle söz konusu talep 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 125. maddesinde düzenlenen genel zamanaşımı süresine tabi olup 10 yıldır.¹³

3.3. FİKİR VE SANAT ESERLERİ HUKUKU İLE İLGİLİ HAKSIZ FİİLLERDEN DOĞAN TAZMİNAT DAVALARINDA ZAMANAŞIMI

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukundan doğan hakların haksız bir fiille ihlal edilmesi nedeniyle doğan talep hakları, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinde haksız fiillere ilişkin olarak düzenlenen zamanaşımına tabidir.¹⁴

¹¹ Prof. Dr. Ahmet KILIÇOĞLU, age, s. 460.

¹² Prof. Dr. Ahmet KILIÇOĞLU, age, s. 461.

¹³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 08.07.2009 tarih 2009/3 – 311 E. 2009/324 K. sayılı kararı.

Borçlar Kanunu'nun 60. maddesi:

"Zarar ve ziyan yahut manevi zarar namiyle nakdi bir meblâğ tediyesine müteallik dâva, mutazarrır olan tarafın zarara ve failine ıttılai tarihinden itibaren bir sene ve her halde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra istima olunmaz.

Şu kadar ki zarar ve ziyan dâvası, ceza kanunları mucibince müddeti daha uzun müruru zamana tabi cezayı müstelzim bir fiilden neşet etmiş olursa şahsî davaya da o müruru zaman tatbik olunur." şeklindedir.

3.3.1. 818 SAYILI BORÇLAR KANUNU'NUN 60/1. MADDESİNDE DÜZENLENEN KISA ZAMANAŞIMI SÜRESİ

Borçlar Kanunu'nun 60/1. maddesi ile düzenlenen kısa zamanaşımı süresi olarak tabir edilen süre, zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren bir yıldır.

Bu sürenin başlangıç tarihi maddede açıkça belirtildiği üzere, mutazarrır olan tarafın zararı ve faili kesin olarak öğrendiği tarihtir. Ancak burada zararın öğrenilmesinden kastın, dava açmaya imkân verecek şekilde öğrenmek olduğunu vurgulamak gerekir.¹⁵

Bu nedenle haksız fiilin devam ettiği hallerde, haksız fiil devam ettiği sürece mutazarrırın zararı öğrenmesi mümkün olamayacağından zamanaşımı süresi işlemez.

3.3.2. 818 SAYILI BORÇLAR KANUNU'NUN 60/1. MADDESİNDE DÜZENLENEN UZUN ZAMANAŞIMI SÜRESİ

Bu süre on yıldır. Kısa zamanaşımı süresinden farklı olarak başlama tarihi ise, haksız fiil tarihidir. Buna göre eser sahibi, mali ve manevi haklarını ihlal eden fiilin meydana geldiği tarihten itibaren on yıl içinde dava ve talep hakkını kullanmalıdır.

3.3.3. 818 SAYILI BORÇLAR KANUNU'NUN 60/2. MADDESİNDE DÜZENLENEN UZAMIŞ CEZA ZAMANAŞIMI SÜRESİ

818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 60/2 maddesinde, haksız fiilin suç teşkil etmesi durumunda, bu suç için ceza kanunlarının öngördüğü zamanaşımı süresinin, tazminat davası için öngörülen zamanaşımı süresinden daha uzun olması durumunda tazminat davasının da daha uzun olan ceza zamanaşımı süresine tabi olacağı düzenlenmiştir.

Bu hükmün uygulanabilmesi için;

¹⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 20.06.1973 tarihli 1973/2943 E. 1973/3052 K. sayılı kararı, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 22.10.1998 tarihli 1998/5247 E. 1998/6898 K. sayılı kararı, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 27.01.2004 tarihli 2003/6600 E. 2004/758 K. sayılı kararı, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 16.01.2006 tarihli 2005/163 E. 2005/83 K. sayılı kararı ile Prof. Dr. Fırat ÖZTAN, age, s. 676.

¹⁵ Aynı yönde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 27.11.2002 tarih 2002/4 - 1022 E. 2002/1034 K. sayılı kararı.

- Eser sahibinin Fikir ve Sanat Eserleri Hukukundan doğan hakkına yönelmiş haksız fiilin, suç teşkil etmesi gereklidir.

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 71. maddesi:

"Bu Kanunda koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ederek:

1. Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın işleyen, temsil eden, çoğaltan, değiştiren, dağıtan, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileten, yayımlayan ya da hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri satışa arz eden, satan, kiralamak veya ödünç vermek suretiyle ya da sair şekilde yayan, ticarî amaçla satın alan, ithal veya ihraç eden, kişisel kullanım amacı dışında elinde bulunduran ya da depolayan kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.
2. Başkasına ait esere, kendi eseri olarak ad koyan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır. Bu fiilin dağıtmak veya yayımlamak suretiyle işlenmesi hâlinde, hapis cezasının üst sınırı beş yıl olup, adli para cezasına hükmolunamaz.
3. Bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.
4. Hak sahibi kişilerin izni olmaksızın, alenileşmemiş bir eserin muhtevası hakkında kamuya açıklamada bulunan kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
5. Bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
6. Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı, tanınmış bir başkasının adını kullanarak çoğaltan, dağıtan, yayan veya yayımlayan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.

Bu Kanunun ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında bahsi geçen fiilleri yetkisiz olarak işleyenler ile bu Kanunda tanınmış hakları ihlâl etmeye devam eden bilgi içerik sağlayıcılar hakkında, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Hukuka aykırı olarak üretilmiş, işlenmiş, çoğaltılmış, dağıtılmış veya yayımlanmış bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı satışa arz eden, satan veya satın alan kişi, kovuşturma evresinden önce bunları kimden temin ettiğini bildirerek yakalanmalarını sağladığı takdirde, hakkında verilecek cezadan indirim yapılabileceği gibi ceza vermekten de vazgeçilebilir." şeklindedir.

Bu eylemler ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve başka Kanun'larla suç olarak belirlenmiş eylemler dolayısıyla açılacak tazminat davaları için bu eylemlere ilişkin ceza zamanasını süresi uygulanabilecektir.

- Söz konusu suçla ilişkin olarak ceza zamanaşımı süresinin 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 60/1 de düzenlenen zamanaşımı süresinden daha uzun olması gerekir.

Borçlar Kanunu'nun 60/2. maddesinde düzenlenen zamanaşımının uygulama alanı bulabilmesi için zarara sebep olan ve aynı zamanda da suç teşkil eden haksız fiil için ceza kanunlarında daha uzun bir dava zamanaşımı kabul edilmiş olmalıdır. Ancak bu şartlar gerçekleştiğinde uzamış ceza zamanaşımı devreye sokulup olaya uygulanabilir.

Uzamış ceza zamanaşımı süresi, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 60/1. maddesinde belirtilen sürelerden hem kısa zamanaşımı süresi olan bir yıllık zamanaşımı süresini hem de uzun zamanaşımı süresi olan on yıllık zamanaşımı süresini uzatır.¹⁶

Yukarıda açıklandığı üzere, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda dava zamanaşımına ilişkin herhangi bir hüküm yoktur. Bu nedenle 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda düzenlenen suçlar için 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 66. maddesinde düzenlenen zamanaşımı süreleri uygulanacaktır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 66/1. maddesi:

"Kanunda başka türlü yazılmış haller dışında kamu davası;

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,
- b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi beş yıl,
- c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,
- d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda on beş yıl,
- e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl geçmekle düşer." şeklindedir.

Buna göre örneğin, bir eseri hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın işleyen kişi hakkında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 71. maddesi gereğince bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Bu durumda bu eylemin ceza davası zamanaşımı; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 66/1-e maddesi uyarınca sekiz yıldır. Eser sahibi 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 60/2. maddesi uyarınca zararı ve faili kesin olarak öğrendiği tarihten itibaren sekiz yıl ve sekiz yıl, on yıldan daha kısa bir süre olduğu için her halükarda on yıl içinde işleme hakkına tecavüz nedeniyle tazminat davası açabilir.

Burada hemen belirtmek gerekir ki, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 60/1. maddesinde düzenlenen on yıllık zamanaşımı süresinden 60/2. maddede bahsedilen ceza zamanaşımı süresi kısa olsa da, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 66/6. maddesi vb. nedenlerle ceza zamanaşımının daha uzun bir süreyi kapsamaması halinde, 60/1 de belirtilen on yıllık zamanaşımı süresi yerine de 60/2 uyarınca uzamış ceza zamanaşımı süresi uygulanır.¹⁷

¹⁶ Prof. Dr. Safa REİSOĞLU, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Basım, İstanbul, 2006, s.227, Prof. Dr. Ahmet KILIÇOĞLU, age, s.451.

¹⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 15.01.2007 tarih 2005/13608 E. 2007/129 K. sayılı kararı.

Ayrıca zamanaşımı süresi dolmuş olsa bile, ceza davası devam ederken hukuk davasının açılması halinde zamanaşımından söz edilemez. Çünkü ceza davası devam ettiği sürece, zarar görenin o davaya katılma hakkı vardır.¹⁸

Öte yandan, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 60/2. maddesinin uygulama alanı bulabilmesi için ceza davasının açılıp, bir mahkûmiyet kararının verilmiş veya ceza davasına müdahale edilmiş olması zorunluluğu yoktur. Bu nedenle tazminat davası açıldığı sırada ceza mahkemesi tarafından verilmiş bir karar yoksa fiilin suç niteliği teşkil edip etmediğini hukuk hâkimi takdir eder.

- Uzamış ceza zamanaşımı süresi sadece tazminat davaları için kabul edilmiştir.

818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 60/2. maddesinde açıkça uzamış ceza zamanaşımının "zarar ve ziyan davası" için kabul edildiği belirtilmiştir. Bu nedenle eser sahibi haklarını haleldar eden ve aynı zamanda suç teşkil eden bir fiil nedeniyle tazminat davası açacağı zaman uzamış ceza zamanaşımından faydalanabilir. Diğer talep ve davalar için uzamış ceza zamanaşımı uygulanmaz.

4.SONUÇ

Yaratma, yaratıcı faaliyetlerde bulunma insanlık tarihinin en muğlâk ancak en gizemli faaliyeti olarak kabul edilmiştir. Gerçekten de, insanın fikri yaratıcılığı, aslında insanın tabii çevresi ve sosyal hayatını kaynak almasına rağmen salt bazı insanların olağanüstü yetenek ve çabalarıyla neredeyse ruhlarından bir parçayı eserlerine katmalarıyla ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle aslında kaynağı toplum olan yaratma faaliyeti, yaratıcısının hususiyetini haiz olmaktadır. Öyle ki, bu hususiyet eser sahibinin ruhundan bir parça teşkil ettiği için eser ile yaratıcısı arasında kopması mümkün olmayan bir rabita sağlamakta, adeta eser ile sahibi arasında birinci dereceden bir akrabalık ilişkisi kurmaktadır.

Fikir ve sanat eserleri bir toplumun bireylerinin gelişmesini, sanat ve bilimin ilerlemesini sağlayan kültür varlıklarıdır. Bu nedenle yaratıcı faaliyetin toplumun gelişmelere ayak uydurabilmesi ve kültürel anlamda yozlaşmaması için sürekli bir biçimde devam etmesi gerekir.

Ancak yaratıcı faaliyet ekonomik ilişkiler nazara alınmadan da yürütülebilecek bir faaliyet değildir. Bu nedenle eser sahibinin yaratıcı faaliyeti ve eserinin istikbali piyasa ekonomisinin otomatizmine terk edilemez. Dolayısıyla tüm rizikoyu üzerine alarak, olağanüstü bir çaba ile yaratıcı faaliyette bulunan eser sahibinin korunması gereklidir.

Kanun koyucu bu nedenlerle, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nu çıkartmış ve eser sahibinin haklarını bu hakların hukuki ve cezai yaptırımlarını ayrıntılı bir biçimde düzenlemiştir. Ancak kanun koyucu söz konusu Kanun ile dava ve talep hakkına ilişkin usuli düzenlemelerde bulunmamış, bu konularda genel kanunlara atıfta bulunmakla yetinmiştir.

¹⁸ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 21.05.1992 tarih 1992/92 E. 1992/6776 K. sayılı kararı.

Bu nedenle 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile eser sahibine verilen mali ve manevi haklara ilişkin dava ve taleplerle ilgili olarak zamanaşımı süresi konusunda 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun zamanaşımına ilişkin genel hükümleri uygulanacaktır.

5. KAYNAKÇA

- Prof. Dr. Fırat ÖZTAN, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, Kasım, 2008.
- Yargıtay 19. Hukuk Dairesi Üyesi Mahmut BİLGİN, Özel Hukukta Zamanaşımı, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- Av. Engin ERDİL, İctihatlı ve Gerekçeli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi, Vedat Kitapçılık, Güncelleştirilip Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul,2009.
- Prof. Dr. Ahmet KILIÇOĞLU, Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar, Turhan Kitabevi, Ankara, Ekim,2006.
- Prof. Dr. Safa REİSOĞLU, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Basım, İstanbul, 2006.
- <http://www.uyap.gov.tr/destek/hs/index.htm#>
- www.kazanci.com.tr.